

Dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması üçün təşkilati prinsiplərə dair Çərçivə Sazişinin təsdiq edilməsi barədə

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**:

I. 1999-cu il iyulun 22-də Kiyev şəhərində Azərbaycan Respublikası tərəfindən qeyd-şərtlə imzalanmış dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması üçün təşkilati prinsiplərə dair Çərçivə Sazişi **təsdiq edilsin**.

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti HEYDƏR ƏLİYEV

Bakı şəhəri, 24 oktyabr 2000-ci il

№ 938-IQ

Dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması üçün təşkilati prinsiplərə dair

ÇƏRİVƏ SAZİŞİ

Bu sazişin tərəfləri olan dövlətlər (bundan sonra «Tərəflər» kimi istinad olunacaqlar) neft və qazın dünya bazarlarına təhlükəsiz çıxışını təmin edən marşrutların Tərəflərin gələcək inkişafı və enerji təminatı sahəsində təhlükəsizliyi üçün vacibliyini **nəzərə alaraq;**

digər maraq ifadə edən Dövlətlər, habelə karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsinə sərmayə qoyan yerli və xarici şirkətlərlə əməkdaşlıq etməklə neft və ya təbii qazın və/yaxud onlardan emal olunmuş məhsulların nəqli, o cümlədən tranziti üzrə qərar qəbul edilərkən bütün hüquqi, texniki, kommersiya, ətraf mühit və maliyyə amillərinin nəzərə alınmasını **dərək edərək;**

Aİ ölkələrində tətbiq olunan qayda və qanunlar kimi, neft və qaz sektorunda bazar-iqtisadiyyatı qaydalarına **hörmətlə yanaşaraq** və neft qaz sektorunda tranzit fəaliyyətini tənzimləyən beynəlxalq qayda və təcrübənin inkişafına yardım etmək arzusunda olaraq;

sərmayə və tranzit risklərinin azaldılmasında dövlətlərin mühüm rol oynadıqlarını **anlayaraq;**

xarici sərmayələrin və sərmayəçilərin beynəlxalq miqyasda qəbul olunmuş standartlara müvafiq qaydada və beynəlxalq iqtisadi hüquq sahəsinin qaydalarına riayət olunmaqla qorunması, təşviqi və onlarla münasibətlərin neft və qaz nəqli sektorunun inkişafı üçün lazımı tədbir olduğunu **nəzərə alaraq;**

Dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin təhlükəsiz fəaliyyətini beynəlxalq neft və qaz sənayesində qüvvədə olan qayda və təcrübəyə uyğun olaraq təmin edən ümumi qayda və mexanizmlərin yaradılmasında **israrlı olaraq;**

Energetika Xartiyası Müqaviləsində bəyan edilmiş prinsipləri **nəzərə alaraq**, aşağıdakı müddəalar barəsində razılığa gəlirlər:

Tərif və başlıqlar

1. Bu Sazişin məqsədi üçün:

I. **Tikinti** yeni neft və qaz nəqli sisteminin və ya dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin hər hansı yeni bir hissəsinin quraşdırılması deməkdir.

II. **Fövqəladə Komitə** bu Sazişin 8-ci maddəsinin 4-cü bəndində təsvir olunmuşdur və hər bir İştirakçı Tərəfin ərazisi daxilində hökumət tərəfindən dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin obyektlərini təbii fəlakət, zəlzələ, radioaktiv və kimyəvi çirklənmə, mülki münasibət, terrorizm və soyğunçuluq, cinayət xarakterli hüquq pozuntusundan irəli gələn zərər və bu qəbildən olan digər hadisələrdən qorumaq və müdafiə etmək məqsədilə istifadə olunan, həyata keçirilən və atılan bütün tədbir, addım və ümumi hərəkətlərin əlaqələndirilməsi üzrə təkliflər vermək səlahiyyətinə malik bütün İştirakçı Tərəflərin səlahiyyətli nümayəndələrindən ibarət komitə deməkdir.

III. **Layihənin Həyata Keçirilməsinin Ümumiləşdirilmiş Forması** İştirakçı Tərəflərin dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin yaradılması məqsədilə vahid hüquqi şəxsə və ya hüquqi şəxslər qrupuna bu Sazişin 7-ci maddəsində göstəriləni kimi iki və ya daha çox

müxtəlif vəzifə tapşırmaq üçün seçdikləri əməkdaşlıq forması və ya hər hansı digər ümumiləşdirmə forması deməkdir.

IV. **Dövlətlərarası Komitə** bu Sazişin 8-ci maddəsinin 3-cü bəndində təsvir olunmuşdur və tərəflər adından onların bir və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin yaradılmasına dair qəbul edilmiş qərarların yerinə yetirilməsinə nəzarət etmək səlahiyyəti almış və İştirakçı Tərəflərin səlahiyyətli nümayəndələrindən ibarət olan komitə deməkdir.

V. **Dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemi** birdən çox Dövlətin ərazisindən keçən neft və təbii qaz və/yaxud onlardan emal olunmuş məhsulun nəqli üçün nəqlətmə sistemi deməkdir.

VI. **Texniki xidmət** dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemini və ya belə nəql sisteminin hər hansı bir hissəsi və ya obyektini lazımı sistemin yaradılması məqsədinə cavab verən, müvafiq texniki, təhlükəsizlik və ətraf mühit üzrə standartlara riayət edən işlək vəziyyətdə saxlanılması üçün aparılan texniki fəaliyyət deməkdir.

VII. **Texniki xidmət şirkəti** dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemi və ya onun hər hansı bir hissəsinə texniki xidmət göstərmək üçün bu Sazişə müvafiq qaydada yaradılan və ya seçilən hüquqi şəxs və ya hüquqi şəxslər qrupu deməkdir.

VIII. **Əməliyyat** dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin tətbiq olunan qayda və təlimatlara müvafiq surətdə daimi, fasiləsiz, mütənəsb və əlverişli fəaliyyət göstərməsi üçün lazım olan bütün fəaliyyət növləri deməkdir.

IX. **Əməliyyat Şirkəti** dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemi və ya onun hər hansı bir hissəsinin əməliyyatını təmin etmək üçün bu sazişə müvafiq qaydada yaradılan və ya seçilən hüquqi şəxs və ya hüquqi şəxslər qrupu deməkdir.

X. **Marağı Olan Digər Hüquqi Şəxslər** bu Sazişin 3-cü və 6-cı maddələrində istinad olunmuşlar və Sazişin 13-cü maddəsində təsvir olunmuş səlahiyyətli qurumlar deməkdir.

XI. **İştirakçı Tərəflər** bu Sazişə müvafiq olaraq yaradılan dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin keçdiyi əraziyə malik olan Tərəflər deməkdir.

XII. **Təcrübələr və ya İstifadələr** Preambulada və 3-cü maddədə istinad olunmuşlar və hamılıqla tətbiq olunmaqla və ya eyni sənaye, yaxud bazar sahəsində peşəkarlar tərəfindən istifadə olunan müəyyən sənaye və ya bazar sahəsində xüsusi texniki, kommersiya və maliyyə fəaliyyətinin aparılması forması və növü deməkdir.

XIII. **Layihə** bu Sazişə müvafiq olaraq yaradılan dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemi çərçivəsində aparılan müəyyən fəaliyyət növü və ya növlərinin planlaşdırılması və həyata keçirilməsi deməkdir.

XIV. **Layihənin İdarə olunması** dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin bərpası və ya tikintisi üçün ümumi layihənin həyata keçirilməsi məqsədi üçün lazım olan, vaxt, keyfiyyət və növ nöqtəyi-nəzərinə uyğun olan məqsədlər çərçivəsindən belə bir layihənin mühəndis işlənməsi, ona dair satınalmalar, texniki monitorinq və nəzarət, tikinti idarəetməsi və komissiya istiqamətlərində fəaliyyət göstərən çoxsahəli qrupun yaradılması deməkdir.

XV. **Layihənin İdarəetmə Şirkəti** layihə idarəetməsini təmin etmək üçün bu Sazişə müvafiq qaydada yaradılan və ya seçilən hüquqi şəxs və ya hüquqi şəxslər qrupu deməkdir.

XVI. **Layihə İdarəetmə Şirkəti və Əməliyyat şirkəti** iki müxtəlif hüquqi şəxs olmaqla, layihənin gerçəkləşdirilməsi və əməliyyat mərhələlərində bu Sazişin müddəalarına müvafiq olaraq fəaliyyət göstərən şirkətlər ola bilərlər, bir şərtlə ki, layihənin idarə olunması (tamamlama tarixinə qədər) və layihə əməliyyatları (tamamlama tarixindən sonra) bu Sazişin 6-cı maddəsinin 2-ci bəndinə müvafiq olmaqla yeganə hüquqi şəxsə və ya şəxslər qrupuna həvalə olunmasın.

XVII. **Protokol və ya Protokollar** bu Saziş çərçivəsində və onun müddəalarının yerinə yetirilməsi məqsədilə bu Sazişdə təsvir olunan və əlavə kimi ona qoşulan ilkin prinsip və qaydalara əsasən iki və ya daha çox Tərəf arasında bağlanan sonrakı anlaşma və ya anlaşmalar deməkdir.

XVIII. **Bərpa** hər hansı mövcud dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemi və ya belə bir nəqli sisteminin hər hansı bir hissəsinin fəaliyyətinin bərpası, yenidən qurulması, yenidən təchizatı, artırılması və ya yeniləşdirilməsi deməkdir.

XIX. **Çərçivə Sazişi** özünün tətbiqini reallaşdırmaq, habelə onun özü tərəfindən yaradılan çərçivədə fəaliyyət göstərən hər hansı üçüncü tərəflərin mühafizəsi üçün ilkin prinsip və qaydaları müəyyən edən bu Saziş deməkdir.

2. Bu Sazişdə istifadə olunan başlıqlardan yalnız rahatlıq məqsədləri üçün istifadə olunur və belə başlıqlar bu Sazişin müddəalarının təfsirinə təsir göstərə bilən amillər kimi qəbul olunmur.

M a d d ə 1 Ümumi öhdəlik

Tərəflər mövcud neft və qaz nəqli sistem(lər)inin bərpası, müvafiq hallarda yeni dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistem(lər)inin tikintisi və bu nəqli sistem(lər)inin əməliyyat və texniki xidməti vasitəsilə bir və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin qarşılıqlı məqbul şərt və müddəaları əsasında yaradılması məqsədilə bu Saziş çərçivəsində birgə fəaliyyət həyata keçirəcəklər.

M a d d ə 2 Tətbiq dairəsi

1. 1-ci maddənin məqsədləri üçün, özlərinin ərazisindən keçən mövcud və ya tikinti gedirdə olan dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin hansı hissələrinin bu Sazişə müvafiq olaraq yaradılacaq, texniki xidmət göstəriləcək və fəaliyyət göstərəcək bir və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin hissələri kimi istifadə olunması, habelə yuxarıda istinad olunan dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin hissələri kimi hansı yeni hissələrin öz ərazilərində tikilməsi, fəaliyyət göstərməsi və texniki xidmət göstərilməsini qəbul etmələrinə dair ayrıca Protokol vasitəsilə müəyyən etmək məqsədilə Tərəflər digər Tərəflərlə ikitərəfli və / və ya çoxtərəfli danışıqlar aparılması üçün öhdəlik götürür və ya buna nail olmağa razılıqlarını verirlər.

2. Bu Sazişə müvafiq surətdə yaradılan iki və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemləri arasında əlaqələrin yaradılmasına xələl gətirmədən, belə nəqli sistemləri müxtəlif texniki, kommersiya, maliyyə və ətraf mühit şərtləri əsasında layihələşdirilən, maliyyələşdirilən, bərpa olunan, tikilən, fəaliyyət göstərən və texniki xidmət göstərilən ayrıca layihələr kimi baxıla bilərlər. Tərəflərdən hər hansı biri digər bir Tərəf ilə birdən çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin yaradılması haqqında razılıq əldə edə bilər.

M a d d ə 3 Əməliyyat

1. 7-ci maddənin 2-ci bəndinin müddəalarına xələl gətirmədən və bu Sazişə müvafiq surətdə yaradılan hər hansı bir dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin əlverişli fəaliyyətini təmin edən qaydaların zəruriliyini nəzərə alaraq, İştirakçı Tərəflər arasında razılaşdırıldığı təqdirdə, belə bir sistemin əməliyyatı İştirakçı Tərəflər və müvafiq hallarda, marağı olan digər hüquqi şəxslər arasında müzakirə olunan və ya razılaşdırılan prinsip, qayda və təlimatlara uyğun olmaqla yaradılan və ya seçilən ümumi əməliyyat şirkətinə verilə bilər.

2. Əməliyyat şirkəti və İştirakçı Tərəflər və müvafiq hallarda, marağı olan digər hüquqi şəxslər arasında Tərəflərin yaratdığı dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin hansı vasitə ilə idarə olunması prinsip və qaydalarını təsbit edən ümumi əməliyyat sazişi bağlana bilər.

3. 7-ci maddənin müddəalarına xələl gətirmədən və sonradan bu Sazişə qoşulan Protokol ilə bilavasitə nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, əməliyyat şirkəti neft və qazın nəqlinə dair xidmətləri yalnız xüsusi müqavilələr üzrə belə nəql sistemlərindən istifadəyə səlahiyyətli olan, neft və qazın nəqlinə dair bağlanmış müqavilələrə müvafiq surətdə, neft və qaz sahəsində beynəlxalq miqyasda qəbul edilmiş standart və qaydalara uyğun tərzdə neft və qaz alıcıları və / və ya təchizatçıları və hər hansı digər üçüncü tərəflərə göstərə bilər.

M a d d ə 4

Bərpa və Tikinti

1. Bu Saziş ilə digər şəxslərin nəzərdə tutulması halları istisna olmaqla, bir və ya daha çox Dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılmasına dair iki və daha çox İştirakçı Tərəfin qərarlarını yerinə yetirmək məqsədilə hər bir İştirakçı Tərəf qüvvədə olan milli qanunvericilik, qayda və təlimatlara müvafiq olaraq öz ərazisindən keçən mövcud Dövlətlərarası Neft və Qaz Nəqli Sistemini bərpa etmək və ya özünün ərazisindən keçən hər hansı yeni Dövlətlərarası Neft və Qaz Nəqli Sisteminin tikintisi hüququnu özündə saxlayır.

2. 1-ci bəndin müddəaları müvafiq ərazilərdən keçən dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin hissələrinin bərpası və tikintisi məqsədilə Tərəfin digər İştirakçı Tərəflər ilə ayrı müqavilələr bağlamaq hüququnu istisna etmir. Bu məqsədlə, iki və ya daha çox Tərəf özlərinin ərazisinə aid olan layihələşdirmə, bərpa və tikinti işlərini İştirakçı Tərəflərin birgə surətdə razılaşdıqları qaydada təsis edilən və ya seçilən hüquqi şəxs və ya hüquqi şəxslər qrupuna verə bilər.

3. Birdən artıq İştirakçı Tərəfin iştirakı ilə yaradılacaq bir və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin texniki cəhətdən vahidliyini və fəaliyyət səmərəliyini təmin etmək məqsədilə, belə bir İştirakçı Tərəf, bir və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin öz əraziləri daxilində bərpası və tikintisi işlərini 1-ci və 2-ci bəndlərin müddəalarına müvafiq olaraq podrat üzrə digər tərəfə həvalə edərkən, neft və qaz sənayesində beynəlxalq miqyasda ümumilikdə qəbul olunmuş texniki xüsusiyyətləri tətbiq edir.

M a d d ə 5

Texniki xidmət

1. 4-cü maddənin müddəaları eynilə bu Sazişə müvafiq olaraq yaradılan bir və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin bərpa edilmiş və ya yeni olaraq tikilmiş hissələrinə tətbiq olunur.

2. 3-cü maddənin 1-ci bəndinə müvafiq olaraq, bu Sazişə müvafiq olaraq yaradılmış dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemini əməliyyat şirkəti idarə etdikdə və bu sistemə texniki xidmət 3-cü maddə müddəaları ilə təsbit edilmiş ümumi əməliyyat şirkətindən fərqli olan digər hüquqi şəxs və ya hüquqi şəxslər qrupuna verildikdə, belə bir nəqletmə sistemə texniki xidmət üçün məsul olan hüquqi şəxs və ya hüquqi şəxslər qrupu bu Maddəyə əsasən bağlanan texniki xidmət sazişi və 3-cü maddənin 2-ci bəndi ilə nəzərdə tutulduğu kimi, ümumi əməliyyat sazişi ilə bilavasitə müəyyən edilmiş tərzdə ümumi əməliyyat şirkətinin nəzarəti və müşahidəsi altında fəaliyyət göstərir.

M a d d ə 6

Layihənin idarə olunması

1. Bu Sazişə müvafiq olaraq, Dövlətlərarası Neft və Qaz Nəqli Sisteminin yaradılması haqqında qərarın həyata keçirilməsi məqsədilə İştirakçı Tərəflər və müvafiq hallarda, marağı Olan Digər Hüquqi Şəxslər, razılıq əldə olunarsa, müvafiq Dövlətlərarası Neft və Qaz Nəqli Sistemində münasibətdə Bərpa və Tikinti işləri üzrə iqtisadi əsaslandırmanın, layihələşdirmənin və nəzarətin həyata keçirilməsi vəzifələrini İştirakçı Tərəflərin və müvafiq hallarda, Marağı Olan Digər Hüquqi Şəxslərin, müzakirə etdikləri və razılaşdırdıqları prinsip və qaydalara əsasən İştirakçı Tərəflər və müvafiq hallarda, Marağı Olan Digər Hüquqi Şəxslər tərəfindən təsis olunan və ya seçilən ümumi Layihə İdarəetmə şirkətinə güzəşt edə bilərlər.

2. 7-ci Maddənin 2-ci Bəndinin müddəalarına xələl gətirmədən, heç bir müddəa İştirakçı Tərəfləri və müvafiq hallarda, Marağı Olan Digər Hüquqi Şəxslər Layihə İdarəetmə Şirkətinin vəzifələrini 3-cü Maddənin 1-ci Bəndi ilə təsbit edilmiş ümumi Əməliyyat Şirkətinə verməkdən məhrum etmir.

M a d d ə 7

Layihənin həyata keçirilməsinin ümumiləşdirilmiş forması

1. Bu Sazişə müvafiq olaraq hər bir fərdi dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin yaradılması üçün özünəməxsus texniki, kommersiya və maliyyə tələblərini nəzərə alaraq, İştirakçı Tərəflər 3—6-cı maddələri ilə təsbit edilmiş iki və daha çox sayda vəzifələri İştirakçı Tərəflərin aşağıda verilmiş qaydada təsis etdikləri və ya seçdikləri bir hüquqi şəxsə və ya hüquqi şəxslər qrupuna güzəşt edə bilərlər:

a) 4-cü maddənin 2-ci bəndi 5-ci maddənin 1-ci bəndi ilə birlikdə bərpa/tikinti və texniki xidmət məqsədləri üçün;

b) 3-cü maddənin 1-ci bəndi 5-ci maddənin 2-ci bəndi ilə birlikdə texniki xidmət və Əməliyyat məqsədləri üçün;

c) 6-cı maddənin 2-ci bəndi layihənin idarə olunması və əməliyyat məqsədləri üçün;

d) 6-cı maddənin 2-ci bəndi 5-ci maddənin 2-ci bəndi ilə birlikdə layihənin idarə olunması, əməliyyat və texniki xidmət məqsədləri üçün.

2. Tərəflər layihənin həyata keçirilməsinin digər ümumiləşdirilmiş formalarını, o cümlədən, lakin bununla məhdudlaşmadan, bu Sazişə müvafiq olaraq bir və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması üçün ümumi əməliyyat prinsipini qəbul edə bilərlər.

M a d d ə 8

Tərəflərin müstəsna yurisdiksiyasına aid olan məsələlər

1. Bu Sazişə müvafiq olaraq dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin yaradılması haqqında qərarın həyata keçirilməsi məqsədilə İştirakçı Tərəflər ayrıca Protokol vasitəsilə hər bir İştirakçı Tərəfin özünün ərazisinə münasibətdə müstəsna yurisdiksiyaya aid olan məsələləri, habelə ərazi daxilində fəaliyyət göstərən fiziki və hüquqi şəxslərə aid olan məsələləri, o cümlədən, lakin bunlarla məhdudlaşmadan, bu Sazişə əsasən yaradılan dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin milli hissələrinin layihələşdirilməsi, maliyyələşdirilməsi, bərpası, tikintisi, texniki xidməti və əməliyyatı ilə əlaqədar olan sosial təminat və əmək qanunvericiliyi, tikinti qaydaları, lisenziya qaydaları, təhlükəsizlik və sağlamlığın qorunması qaydalarına aid olan, maliyyə və gömrük və ətraf mühitin qorunmasına dair qanunvericiliklə tənzimlənən məsələləri imzalayan qaydaları təyin edirlər.

2. Bu Saziş və ya sonradan ona qoşulan Protokollarda birbaşa olaraq digər qayda nəzərdə tutulmadıqda, heç bir Tərəf, bu Saziş və ya sonradan ona qoşulan Protokollar qüvvəyə mindikdən sonra, bu Saziş və ya sonradan ona qoşulan Protokollara müvafiq surətdə yaradılan dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin layihələşdirilməsi, maliyyələşdirilməsi, bərpası, tikintisi, texniki xidməti və əməliyyat şərtlərinə mənfi təsir göstərə bilən dəyişiklikləri milli qanunvericiliklərinə etmirlər¹. Bu Sazişin və sonradan ona qoşulan Protokolların müddəaları ilə milli qanunvericiliyin müddəaları arasında hər hansı ziddiyyət yarandığı halda, bu Sazişin müddəalarına üstünlük verilir.

3. Tərəflər sonradan bu Sazişə qoşulacaq Protokola müvafiq olaraq yaradılan və İştirakçı Tərəflər adından onların bu Sazişə müvafiq surətdə Dövlətlərarası Neft və Qaz Nəqli Sisteminin yaradılması haqqında qərarın həyata keçirilməsinə nəzarət etmək hüququna malik olan səlahiyyətli Dövlətlərarası Komitənin yaradılması məqsədi ilə əməkdaşlıq edirlər.

4. Tərəflər sonradan bu Sazişə qoşulacaq Protokola müvafiq olaraq hər bir İştirakçı Tərəfin hökuməti tərəfindən öz ərazisi daxilində bu Sazişə müvafiq olaraq yaradılan dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin təbii fəlakətlər, zəlzələ, radioaktiv və kimyəvi çirklənmə, mülki münafişələr, terrorizm və soyğunçuluq, cinayət xarakterli hüquq pozuntusundan irəli gələn zərər və bu qəbildən olan digər hadisələrə qarşı təhlükəsizliyini təmin və mühafizə etmək üçün görülən və aparılan addım, tədbir və ümumi hərəkətlərin birgə həyata keçirilməsi üçün tövsiyələr verən səlahiyyətli Fövqəladə Komitənin yaradılması məqsədilə əməkdaşlıq edirlər. Belə hallar, habelə Fövqəladə Komitənin vəzifə və səlahiyyətləri İştirakçı Tərəflərin vasitəsilə bu Sazişə müvafiq qaydada yaradılan hər bir dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemində münasibətdə ümumilikdə məqbul olan əsaslar üzrə müəyyən edilir.

5. Bu Sazişə sonradan qoşulan Protokollar bu Sazişin ayrılmaz hissəsini təşkil edir və yalnız bu Protokolları imzalamış Tərəflərə münasibətdə mütləq hüquqi qüvvəyə malik olurlar.

M a d d ə 9

Ətraf mühitin qorunması

Bu Sazişin müddəalarını həyata keçirərkən, Tərəflər beynəlxalq qaydalara, misal üçün yerli ətraf mühit şəraitini nəzərə almaqla Beynəlxalq Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişiklikləri üzrə Çərçivə Konvensiyasına Kyoto Protokoluna və Energetika Xartiyasına müvafiq olaraq qəbul edilmiş Energetika Səmərəliyi və Aidiyyəti olan Ətraf Mühit Məsələləri üzrə Protokola uyğun qaydada fəaliyyət göstərən ümumi institutları yaratmaq və bu Sazişə əsasən yaradılan bir və ya daha çox dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin layihələşdirilməsi, tikintisi, bərpası, texniki xidməti və əməliyyatı ilə vurula bilən mənfi təsirdən qorunmaq üçün ümumi siyasəti işləyib hazırlamaq məqsədilə daha sıx dövlətlərarası əməkdaşlığın yaradılmasını inkişaf etdirəcəklərinə razılıqlarını verirlər.

M a d d ə 10

Milli qanunvericilik sistemində müddəaların yerinə yetirilməsi

1. Bu Sazişin müddəalarını özlərinin qanunvericilik sistemində daxil etmək və icra etmək məqsədilə Tərəflər bütün müvafiq addımları atırlar.

2. Bu Sazişlə ayrıca olaraq bu Sazişə qoşulan Protokolun bağlanması nəzərdə tutulduqda və ya fərz edildikdə, belə Protokol və ya Protokollar İştirakçı Tərəflərin vasitəsi ilə bu Sazişə müvafiq olaraq yaradılan müəyyən layihənin yerinə yetirilməsi xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla müzakirə olunur və razılaşdırılır. Belə Protokol və ya Protokolların milli qanunvericilik

sisteminə daxil edilməsi Tərəflərin müvafiq konstitusiya və ya qanunvericilik müddəalarına əsasən aparılır.

3. Tərəf özünün milli qanunvericilik sisteminin müddəalarını bu Saziş və ya sonradan ona qoşulan Protokollar ilə təsbit edilmiş öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi üçün əsas gətirə bilməz.

M a d d ə 1 1

Öhdəliklərin dövlət və dövlətlərarası səviyyədə yerinə yetirilməsi üçün təminat

Hər bir Tərəf digər Tərəflər qarşısında, habelə bu Sazişə əsasən yaradılan dövlətlərarası neft və qaz nəqli sisteminin layihələşdirilməsi, bərpası, tikintisi, maliyyələşdirilməsi, əməliyyatı və texniki xidməti məqsədilə bu Tərəflə müqavilə və ya saziş bağlamış üçüncü tərəflər qarşısında bu Saziş və ya sonradan ona qoşulan Protokollardan irəli gələn öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə təminat verir.

M a d d ə 1 2

Mübahisələrin həlli

Bu Saziş və ya sonradan ona qoşulan Protokolların təfsiri və yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar olan hər hansı mübahisə, habelə Tərəf ilə üçüncü tərəf arasında bu Saziş və sonradan ona qoşulan Protokolların müddəalarının yerinə yetirilməsi məqsədilə bağlanan hər hansı saziş və ya müqavilənin təfsiri və ya yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar olan mübahisələr, Tərəflərin tərtib edəcəkləri ayrıca Protokol ilə təsbit edilən qaydalara müvafiq qaydada həll edilir.

M a d d ə 1 3

Səlahiyyətli qurumlar

1. Hər bir Tərəf özünün milli qanunvericiliyinə əsasən bu Sazişlə əhatə olunan hər hansı bir sektorda (neft və qaz) bu Sazişin müddəalarının yerinə yetirilməsi üçün məsuliyyət daşıyan milli qurumu, agentliyi, dövlət müəssisəsini və ya hər hansı digər səlahiyyətli hüquqi şəxsi təyin edir və bunu digər Tərəflərə məlum edir.

2. Tərəflər bu qurumlar tərəfindən bu Saziş və ya sonradan ona qoşulan Protokolların müddəalarının yerinə yetirilməsi məqsədilə götürülmüş öhdəlikləri özlərinin öhdəlikləri kimi qəbul edir və buna təminat verirlər.

M a d d ə 1 4

Beynəlxalq müqavilələrə münasibət

1. Bu Sazişin müddəaları Tərəflərin neft və qaz nəqli sektorunda digər dövlətlərarası əməkdaşlıq formalarından istifadə hüququnu istisna etmir.

2. Bu Sazişin müddəaları neft və qaz nəqli sektorunda mövcud olan hər hansı beynəlxalq müqavilənin, habelə Tərəf ilə digər Dövlətlər arasında məqsədləri bu digər Dövlətlərdən gələn sərmayələri qorumaq, təşviq etmək və artırmaq olan beynəlxalq müqavilələrin müddəalarına dəyişikliklər edən və ya xitam verən bir müddəalar kimi təfsir oluna bilməz.

M a d d ə 1 5

Yekun müddəalar

1. Bu Saziş müddətsiz bağlanmışdır.

2. Bu Saziş 1999-cu ilin iyul ayının iyirmi ikinci günündən etibarən 2000-ci il yanvar ayının birinci gününə qədər imzalanmaq üçün açıq olaraq qalır. Bu Saziş onu imzalamış dövlətlərin parlamentləri və ya digər səlahiyyətli qurumları tərəfindən ratifikasiya edilir. Ratifikasiya sənədləri depozitçiyə verilir. bu Sazişin məqsədləri üçün depozitçi Ukrayna Hökuməti olur.

3. Bu Saziş onu imzalamış Dövlət tərəfindən üçüncü ratifikasiya sənədi depozitçiyə təhvil verildikdən otuz gün sonra qüvvəyə minir. Bu Sazişin imzalanma müddəti bitdikdən sonra o, qoşulmaq üçün açıq olur. Qoşulma sənədləri depozitçiyə təhvil verilir. Bu Saziş qüvvəyə mindikdən sonra özünün ratifikasiya və ya qoşulma sənədini təhvil verən Tərəfə münasibətdə bu Saziş bu sənədlərin depozitçiyə təhvil verilməsi tarixində qüvvəyə minir.

4. Bu Saziş beynəlxalq hüququn ümumi prinsiplərinin, o cümlədən Müqavilələr Hüququ Haqqında Vyana Konvensiyasının predmeti olur.

M a d d ə 1 6 Mətnlərin əsliyi

Yuxarıda deyilənləri təsdiq etmək məqsədilə, müvafiq səlahiyyət almış şəxslər bu Sazişi ingilis dilində və Tərəfin rəsmi dövlət dilində imzalamışlar. Hər hansı ziddiyyət yarandıqda, üstünlük ingilis dilində olan variantaya verilir.

Bu Saziş depozitçiyə təhvil verilməklə onun arxivində saxlanılır. Hər bir Tərəf depozitçidən bu Sazişin düzgün surətini alacaqdır. depozitçidən həmçinin Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsinin 102-ci maddəsinin müddəalarına müvafiq qaydada qeydə alınmaq üçün bu Sazişin əslinə uyğun surətini Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə təqdim etmək tələb olunur.

Kiyev şəhərində, min doqquz yüz doxsan doqquzuncu il iyul ayının iyirmi ikinci günündə imzalanmışdır.

Ermənistan Respublikası

Azərbaycan Respublikası

Belorus Respublikası

Bolqarıstan Respublikası

Gürcüstan

Qazaxıstan Respublikası

Qırğızıstan Respublikası

Moldova Respublikası

Rumıniya

Tacikistan Respublikası

Türkmənistan Respublikası

Ukrayna

Özbəkistan Respublikası

Buxarest şəhərində, min doqquz yüz doxsan doqquzuncu il sentyabr ayının on doqquzuncu günündə imzalanmışdır.

Albaniya Respublikası

Xorvatiya Respublikası

Skopye şəhərində, min doqquz yüz doxsan doqquzuncu il oktyabr ayının sekkizinci günündə imzalanmışdır.

Makedoniya Respublikası

Kiyev şəhərində, min doqquz yüz doxsan doqquzuncu il dekabr ayının otuzuncu günündə imzalanmışdır.

Belarus Respublikası

Dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması üçün təşkilati prinsiplərə dair çərçivə sazişi üzrə Azərbaycan Respublikasının

QEYD-ŞƏRTİ

1. Azərbaycan Respublikası bu qeyd-şərt vasitəsi ilə bəyan edir ki, dövlətlərarası neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması üçün təşkilati prinsiplərə dair Çərçivə Sazişi və sonradan bu Sazişə qoşulan Protokollar ilə təsbit edilmiş heç bir hüquq, öhdəlik, vəzifə və müddəa neft və qaz nəqli sistemi Ermənistan Respublikasında başladıldıqda, Ermənistan Respublikası ərazisindən tranzitlə keçdikdə və ya son nöqtəsi Ermənistan Respublikası olduqda Azərbaycan Respublikasına münasibətdə bu neft və qaz nəqli sistemlərinin yaradılması, bərpası, tikintisi, əməliyyatı və texniki xidmətinə aid olan məsələlər üzrə tətbiq edilmir.

2. Azərbaycan Respublikası bu qeyd-şərtin müddəalarını dəyişdirmək və ya onu geri götürmək hüququnu özündə saxlayır və digər Tərəflərə belə dəyişiklik və ya geri götürmə halı barəsində yazılı bildiriş təqdim olunacaqdır.

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Artur RASİZADƏ.